

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Διαπολιτισμική εκπαίδευση: μια εισαγωγή

Το (διασκευασμένο) κείμενο είναι άρθρο της Αναστασίας Κεσίδου, δημοσιευμένο στον Οδηγό επιμόρφωσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. «Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο)», Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), Θεσσαλονίκη, 2008.

Από το τέλος της δεκαετίας του 1980 και τις αρχές της δεκαετίας του 1990 αρχίζει να γίνεται σταδιακά όλο και περισσότερο συνείδηση ότι η ελληνική κοινωνία έχει έναν έντονο πολυπολιτισμικό¹ χαρακτήρα. Σε αυτό συμβάλλει η μαζική μετακίνηση κατά το συγκεκριμένο διάστημα στην Ελλάδα παλιννοστούντων (Ελληνοποντίων από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και Βορειοηπειρωτών από την Αλβανία) και αλλοδαπών (κυρίως οικονομικών και πολιτικών μεταναστών από τα Βαλκάνια, χώρες της ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, τη Μέση και Άπω Ανατολή και την Αφρική). [...] Βέβαια, σε όλες τις δυτικές κοινωνίες διαπιστώνουμε πληθυσμιακές μετακινήσεις που προκύπτουν από τη μετανάστευση ή την παρουσία των παραδοσιακών μειονοτήτων μέσα στα όρια των εθνών-κρατών.

[...] Είναι σημαντικό να ληφθεί, πάντως, υπόψη το γεγονός ότι η ετερότητα αφορά και τις σχετικά ομοιογενείς κοινωνίες και ομάδες: αρκεί να αναλογιστούμε, ότι ο καθένας από εμάς αποτελεί μια διαφορετική προσωπικότητα, άρα είναι «διαφορετικός». Τα παραπάνω καθιστούν σαφές ότι ο μέχρι σήμερα μονοπολιτισμικός² προσανατολισμός της εκπαίδευσης [...] αποτελεί πλέον ένα αναχρονιστικό στοιχείο μέσα στο διαφοροποιημένο πλαίσιο που διαμορφώνεται. Υπάρχει πράγματι μια αντίφαση ανάμεσα στην επικρατούσα μονοπολιτισμική και εθνικά προσανατολισμένη εκπαίδευση και αγωγή και την πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική πραγματικότητα, στην οποία ζει και θα ζήσει στο μέλλον η νέα γενιά. Η μονοπολιτισμική εκπαίδευση αναδεικνύεται όχι μόνο ως αναχρονιστικός, αλλά και δυσλειτουργικός³ παράγοντας. Αυτό συμβαίνει, καθώς η εκπαίδευση και το σχολείο σήμερα δεν παρακολουθούν τις κοινωνικές αλλαγές και δεν προσαρμόζονται στις νέες, κοινωνικές συνθήκες. Υπάρχει, συνεπώς, μια αναντιστοιχία

¹ Πολυπολιτισμικός: η συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμών στον ίδιο γεωγραφικό χώρο.

² Μονοπολιτισμικός: η ύπαρξη ενός μόνο πολιτισμού σε έναν γεωγραφικό χώρο.

³ Δυσλειτουργικός: αυτός που δεν λειτουργεί σωστά και αποτελεσματικά.

μεταξύ κοινωνικών απαιτήσεων και εκπαίδευσης, πράγμα που σημαίνει ότι η τελευταία δεν προετοιμάζει επιτυχώς τους μαθητές να ανταποκριθούν στις διαφορετικές συνθήκες και απαιτήσεις που θέτει η πολυπολιτισμική κοινωνία. [...] Καθώς, όμως, η συνύπαρξη πολλών πολιτισμών αποτελεί μια κατάσταση που όχι μόνο θα διατηρηθεί, αλλά και θα ενισχυθεί μελλοντικά, προκύπτει ότι θα πρέπει να υπάρξουν αντίστοιχες αλλαγές τόσο στον ιδεολογικό προσανατολισμό, όσο και στους θεσμούς της δεδομένης κοινωνίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A1. Για ποιον λόγο, κατά τη συγγραφέα του κειμένου, η ελληνική κοινωνία κατά τις δεκαετίες του 1980 και 1990 είχε «έναν έντονο πολυπολιτισμικό χαρακτήρα» και γιατί η μονοπολιτισμική εκπαίδευση υπήρξε «δυσλειτουργικός παράγοντας»; (περίπου 50 λέξεις)

Μονάδες 15

A2. «Η μονοπολιτισμική εκπαίδευση αναδεικνύεται όχι μόνο ως αναχρονιστικός, αλλά και δυσλειτουργικός παράγοντας. Αυτό συμβαίνει, καθώς η εκπαίδευση και το σχολείο σήμερα δεν παρακολουθούν τις κοινωνικές αλλαγές και δεν προσαρμόζονται στις νέες, κοινωνικές συνθήκες». Να καταγράψετε τη μέθοδο με την οποία οργανώνεται ο λόγος στο απόσπασμα της 2^{ης} παραγράφου του κειμένου. (5 μονάδες) Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. (5 μονάδες)

Μονάδες 10

A3. Στο κείμενο διατυπώνεται ένα πρόβλημα της εκπαίδευσης, ότι δηλαδή «δεν προετοιμάζει επιτυχώς τους μαθητές να ανταποκριθούν στις διαφορετικές συνθήκες και απαιτήσεις που θέτει η πολυπολιτισμική κοινωνία». Σε ομιλία (200-250 λέξεις) που θα εκφωνήσεις στο σχολείο σου στο πλαίσιο Ημερίδας με θέμα «Νέες πολιτισμικές συνθήκες», εκθέτεις τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την παραπάνω θέση. Μπορείς να αναφέρεις παραδείγματα από την εμπειρία σου στη σχολική ζωή και να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ (1945-)

[Για μια καινούρια ζωή]

Η Ευγενία Φακίνου έχει ασχοληθεί με το κουκλοθέατρο, το λεύκωμα και το διήγημα. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος του έργου της απαρτίζεται από μυθιστορήματα. Το απόσπασμα προέρχεται από το πρώτο της μυθιστόρημα «Αστραδενή» (Αθήνα, Κέδρος, 1982).

[...] Στο τραπέζι ο πατέρας μου είπε ότι αύριο ξεκινάει δουλειά. Σ' ένα μηχανουργείο στον Πειραιά. Τα λεφτά δεν είναι καλά. Το ξέρει. Τον πληρώνουν, λέει, κάτω απ' το βασικό. Αλλά τι να κάνει... Δε γίνεται αλλιώς. Δεν μπορεί να περιμένει άλλο για μια καλύτερη δουλειά.

Αν όμως κάνουμε οικονομίες, και μ' αυτά τα λεφτά που θα παίρνει, μπορεί σε έξι μήνες...σ' ένα χρόνο, το πολύ, να μαζέψουμε εκατό χιλιάδες⁴!... τόσα του χρειάζονται για να πάρει ένα μεταχειρισμένο τórνο⁵ μικρό. Μετά θα γυρίσουμε στη Σύμη. Θ' ανοίξει ένα μηχανουργείο. Θα 'χει πολλή δουλειά, γιατί τώρα με τα караβάκια, με τα τουριστικά μαγαζιά, το χρειάζεται η Σύμη ένα μηχανουργείο. Θα φτιάχνει βίδες, παξιμάδια, καρφιά, τέτοια... έξι μήνες θα στριμωχτούμε... το πολύ ένα χρόνο... και μετά ποιος μας πιάνει!

«Γιατί εδώ στην Αθήνα, λέει ο πατέρας, δεν μπορείς να δεις προκοπή. Σε τρώνε τα έξοδα. Νοίκι, φώτα, εισιτήρια για να πας και να 'ρθεις στη δουλειά σου, καλύτερο ντύσιμο, πετρέλαιο, κοινόχρηστα... άσε το φαγητό που είναι ακριβότερο... Ενώ στη Σύμη...το σπίτι μας το 'χουμε, το μποστάνάκι μας το 'χουμε, καμιά κοτούλα μπορεί να ξαναβάλουμε (εδώ, κοίταξε με τρόπο τη μάνα μου), μπορείς να κατέβεις με τα παλιόρουχα της δουλειάς απ' το σπίτι στο Γιαλό. Όλοι έτσι γυρίζουν... Εισιτήρια δε χρειάζεσαι, πετρέλαιο δε χρειάζεσαι... Άρα η ζωή είναι φτηνότερη...»

«Και καλύτερη», είπε η μάνα μου, που δε λέει πολλά.

Εγώ δε μιλάω. Τι να πω κιόλας; Ούτε ξέρω πια αν θέλω να μείνω στην Αθήνα ή να γυρίσω στη Σύμη... Βέβαια, στεναχωριέμαι λίγο στην Αθήνα, αλλά επειδή είναι αρχή... Μετά... δεν μπορεί να 'ναι έτσι η ζωή στην Αθήνα! Δεν μπορεί!... Γιατί τότε, γιατί όλο να έρχονται απ' τα νησιά και τα χωριά στην Αθήνα κι όλο να μένουν;... Δεν μπορεί, και σε καλύτερα σπίτια από του Σταύρου θα μένουν και θα γλεντάνε και ωραία θα ντύνονται και σε ωραία σχολεία θα πηγαίνουν. Γιατί, αλλιώς, γιατί θα μείνανε;... Γιατί;... Μπορεί τώρα που θα πιάσει δουλειά ο πατέρας ν' αλλάξει η ζωή μας και σιγά σιγά ν' αλλάξει κι αυτό και να θέλει να μείνει...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

⁴ Ενν. δραχμές, το ελληνικό νόμισμα, πριν την νομισματική ενοποίηση της ΕΕ (1 ευρώ= 340 δραχμές).

⁵ Τόρνος: μηχανή που χρησιμοποιείται για τη μορφοποίηση ξύλου, μετάλλου κ.ά.

B1. Ποια είναι η γνώμη του πατέρα, της μητέρας και της αφηγήτριας για τη ζωή στην Αθήνα; Να την παρουσιάσεις συνοπτικά με αναφορές στο απόσπασμα.

Μονάδες 15

B2. Η αφηγήτρια προβληματίζεται για τη νέα της ζωή στην Αθήνα. Να εντοπίσεις δύο διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες διατυπώνεται ο προβληματισμός της.

Μονάδες 10

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η ηρωίδα του μυθιστορήματος, η Ασπραδενή, ακούει από τον πατέρα της στο απόσπασμα, που διάβασες, τα σχέδια που ο ίδιος κάνει για το μέλλον της οικογένειάς τους. Ποια είναι αυτά τα σχέδια; Πιστεύεις ότι η Ασπραδενή θέλει να μείνει στην Αθήνα ή να επιστρέψει στην ιδιαίτερη πατρίδα της;

ή

2. Να φανταστείς πως επιχειρείς να απαντήσεις στην Ασπραδενή, όταν κάνει την ερώτηση «Γιατί τότε, γιατί όλο να έρχονται απ' τα νησιά και τα χωριά στην Αθήνα κι όλο να μένουν;». Να γράψεις το κείμενό σου με μορφή επιστολής προς την Ασπραδενή, υιοθετώντας τη φωνή κάποιου ή κάποιας που ήρθε αναγκαστικά στην Αθήνα πριν από χρόνια και επέλεξε να μείνει σε αυτή.

Μονάδες 25